

Nr 109.

Av herr **Ingvarson**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående
frigivande av laxfisket i Mörrumsbukten.

I lag av den 27 juni 1896 om rätt till fiske, paragraf 1 stadgas:
»I öppna havet ävensom vid sådana kronan tillhöriga havsstränder samt i
Saltsjön belägna skär och holmar, vilka icke till något hemman höra eller
under särskilda villkor innehavas, äge varje svensk undersåte rätt att fiska;
— — — —». Den sålunda stadgade allmänna rätten till fiske i vissa
vatten begränsas emellertid genom samma lags paragraf 12, vilken lyder:
»Är genom urminnes hävd eller genom särskilt stadgande, avtal, dom eller
skattläggning eller på annat lagligt sätt annorledes än ovan sägs bestämt
om någons rätt till fiske, vare det gällande».

Även om denna inskränkning i var mans rätt till fiske ansetts oundgängligen påkallad till skydd för äldre rätt, är det dock uppenbart, att rättsgrunden för åtskilliga av de sålunda gjorda undantagen kan vara ganska omtvistad, enär lagstiftarne vid lagens tillkomst ju icke prövat i vad mån undantagen stödja sig på verklig eller förment rätt.

Att såväl kronans som enskildas företrädesrätt till fiskevatten i många fall grunda sig på förment eller hävdvunnen rätt är ganska troligt. Att så är förhållandet särskilt i ett fall, nämligen i fråga om laxfisket i den s. k. Mörrumsbukten utanför Blekinges kust, finnes det goda skäl att antaga.

Ifrågavarande bukt, som i norr och söder sträcker sig från Mörrumsåns utlopp till Hanö i Östersjön samt i öster och väster från Sternö udde utanför Karlshamn till Listershuvud, har av ålder haft riklig tillgång på lax, vilken i stor utsträckning gått upp i Mörrumsån för att leka. Kronan har begagnat sig härav för att någon gång för århundraden sedan i

Mörrumsån inrätta ett kronolaxfiske, vilket utarrenderats. Omkring år 1770 utgjorde arrendesumman cirka 2,500 riksdaler, men har sedan dess vuxit, så att den åren 1909—1911 utgjorde 12,000 kronor jämte 2,000 kr. till fiskets fredande. Från mars 1913 till mars 1916 är arrendesumman 20,200 kr. jämte kr. 2,000 till fiskets fredande, och meningen lär vara att åter utarrendera det till samma belopp.

Fisket är taxerat till 200,000 kr.

Redan tidigt, förmodligen under den tid Blekinge ännu lydde under Danmark, utfärdades förbud mot laxfiske i den stora bukten utanför Mörrumsåns utlopp, i syfte att därmed öka laxtillgången i kronolaxfisket. Förbudets omfattning och karaktär, liksom straffbestämmelserna för dess brytande ha under tidernas lopp växlat avsevärt. Till en början synes hela bukten ut till Hanö ha varit fridlyst men längre fram inskränktes det fridlysta området till bukten innanför en linje mellan Sternö udde och Listershuvud, omfattande en ytvidd på cirka $2\frac{1}{2} \times 2$ mil.

Runtomkring nämnda bukt finnas emellertid ett flertal fisklägen, vilkas befolkning för sin existens icke minst är beroende av laxfisket. Bland samhällen där fisket är övervägande eller uteslutande näringsfång kunna nämnas Hanö, Hörvik, Krokås, Djupekås samt vidare Nogersund och Hällevik, ehuru detta senare icke ligger vid själva Mörrumsbukten. Det är mycket naturligt att denna talrika fiskarebefolkning icke känt sig vidare tilltalad av laxfiskeförbudet. Skola de fiska lax — vilket de måste för sitt uppehälles skull — ha de att välja på att fiska vid tyska kusten, där de dels äro illa sedda snyltgäster, dels ofta förolyckas i hårt väder långt från hem och skyddad kust, eller vid svenska ostkusten där riskerna äro föga mindre, eller ock utanför fredningslinjen i Hanöbukten, där laxtillgången självklart är ganska ringa. De måste därför hålla sig så nära fredningslinjen som möjligt, men under dimma, storm eller ström händer det lätt, att de driva in över den tänkta linjen, i vilket fall bevakningsbåt snart nog är framme och lägger beslag på både fångstredskap och fångst, varjämte de få böta till. Oupphörligt utsättes på dessa grunder fiskarebefolkningen för lidanden och förluster, varjämte dess kamp för uppehållet under alla omständigheter är betydligt försvårad.

Att den talrika fiskarebefolkningen känner ett dylikt tillstånd mycket bittert ligger i öppen dag. Också har sedan ett par århundraden oupphörliga framställningar om ändring i gällande bestämmelser gjorts. Det äldsta bevis härpå jag varit i tillfälle finna är ett Kungl. Brev av den 24 juli 1750, vari allmogens framställning rörande öppnande av Kungsådran

i Mörrums ström avslås. (Se bil. I). Vilken mångfald gånger ärendet varit föremål för vederbörande myndigheters prövning framgår i övrigt synnerligen väl av Kungl. Befhdes i Blekinge län kungörelse den 10 april 1820, vilken här bifogas i avskrift. (Se bil. II). Att fiskarbefolkningen var föga tillfreds med denna kungörelse framgår bl. a. därav, att ärendet inom kort är föremål för Kungl. Maj:ts behandling, ehuru det icke heller den gången ledde till någon åtgärd. (Se bil. III). Snart finna vi emellertid den omtvistade laxen dyka upp i ett förslag hos Riksen Ständer, som i anledning härav den 6 nov. 1823 avlät en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning i ärendet. Kungl. Maj:t fann emellertid att då ärendet även berörde enskilda fiskeägares rätt, och då »Riksen Ständer icke i övrigt medgivit oss att å Kronans sida till enskildas förman inskränka den rätt till laxfiskes utövande, Kronan därvid funnits tillkomma», kunde Riksen ständers anhållan icke bifallas, vilket i skrivelse av den 16 dec. 1823 meddelades Cammarcollegium. (Se bil. IV).

Med detta ganska oförstående uttalande i en viktig fråga domnade striden bort för en tid, men gång efter annan spåra vi den dock framdeles, om än i skilda former. De senaste åtgärderna från befolkningens sida ha bestått i en skrivelse 1908 till kungl. lantbruksstyrelsen, vilken ledde till att fiskeriintendenten dr Nordkvist efter besök på platsen avstyrkte ansökan, ett avstyrkande som av befolkningen kritiseras i en ny skrivelse till kungl. lantbruksstyrelsen, vilken här bifogas som bil. V., samt slutligen en ny framställning i ärendet till Konungens befallningshavande i Blekinge län, i början på 1914. Kungl. befallningshavande har infortrat bland annat tvenne utlåtanden, vilka äro av det intresse för ärendets belysning, att de här medtagas som bil. VI och VII. Särskilt intressant är ett uttalande i det förra, av fiskeriintendenten Gust. Swenander. Han hävdar däri samma synpunkter som fiskarbefolkningen själv tidigare framfört, nämligen att om skydd för laxfisket är av nöden, det är viktigare med ett fiskeförbud i ån än i öppna sjön, en synpunkt, som utan tvivel är fullt riktig.

Av denna anledning borde sålunda intet hinder möta mot att lämna laxfisket i Mörrumsbukten fritt. En annan fråga är, huruvida fridlysningens upphävande skulle inverka menligt på kronolaxfisket i Mörrumsån, och, om så blev fallet — varom endast erfarenheten kan giva besked — kronan ville till gagn för fiskarbefolkningen nöja sig med något mindre inkomst av sitt laxfiske. Ehuru det torde få anses riktigt att samhällets rätt icke åsidosättes, förefaller det dock som om här för länge sedan i

tiden begåtts en orätt mot en stor befolkningsgrupp, vilken därför kan äga grundade anspråk på en ändring till rättvisare förhållanden.

Spörsmålet kompliceras emellertid i viss grad därigenom, att det icke blott berör kronans rätt, utan jämväl enskildas. Uppefter Mörrumsåns stränder finnas talrika personer, som äro ägare till skattlagda fisken, eller möjligen på grund av strandrätt äga rättighet att fiska lax i ån. Dessa ha genom tiderna, som också framgår av bil. II, på det bestämdaste motsatt sig fredningslinjens avskaffande, och de göra så än. I den mån deras fisken grunda sig på laga rätt är därom intet att säga, men även denna svårighet torde dock icke vara oöverkomlig. Då fisket utanför våra floder och älvar ju i regel är fritt, och det antagligen icke skulle falla fiske-rättsägarne upp efter dess stränder in att söka få till stånd fiskeförbud ute i öppna havet, så kan man naturligtvis fråga sig varför Mörrumsån i detta avseende skulle utgöra ett undantag, och vad det är som konstituerar en större rätt för fiskeägarne där än i andra vattendrag. Man skulle kunna tänka sig, att då kronan en gång för länge sedan funnit med sin fördel förenligt att till gagn för sitt eget fiske förbjuda laxfiske ute i bukten, har detta förbud utan särskild avsikt kommit även de enskilda fiskeägarna vid ån till godo, att det sedan småningom vunnit hävd och numera i skydd av paragraf 12 i lag om fiske betraktas som laga rätt. Därom vet jag dock intet, men anser en utredning i ämnet i hög grad påkallad. Och jag vågar tro, att om Sveriges riksdag nu liksom Rikens Ständer för 93 år sedan, begär en dylik utredning, skall Kungl. Maj:t 1916 icke på samma sätt som Kungl. Maj:t 1823 låta avskräcka sig av formella hinder.

De formella skälen synas mig nämligen vara av mycket underordnad betydelse, jämförda med den reella betydelse frågan har. Staten har under en rad av år offrat avsevärda summor på att utveckla vårt havsfiske och betrygga fiskarbefolkningens ställning. Detta är otvivelaktigt en klok politik, ty i vårt havomflutna land kan fiskerinäringen säkerligen nå en ganska hög utveckling, till gagn för landets ekonomi, och till nytta för vår folknäring. Men skall detta mål nås få icke de gjorda uppoffringarna förspillas genom konstlade hinder för fiskets utövande. I skydd av nödiga bestämmelser för fiskstammens vidmakthållande bör i görligaste mån fisket vara fritt för en var. Då nu sakkunskapen på området anser, att fiskstammen bättre skyddas genom fiskets frigivande i havet och dess begränsning i ån och då denna åsikt omsatt i praktiken blir till betydande gagn för en stor befolkningsgrupp, som i annat fall måste kämpa

mot betungande fattigdom, och sålunda i andra hand blir till nytta för landet i sin helhet, förefaller det som om ingen tvekan borde råda. Då jag dessutom är livligt övertygad om, att en ändring till det bättre på sätt jag här antytt kan åstadkommas, utan att nuvarande rättsinnehavares verkliga rätt på något sätt trädes för nära, så tillåter jag mig föreslå,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa en allsidig utredning av frågan om laxfiskets frigivande i Mörrumsbukten samt för riksdagen snarast framlägga de förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 27 jan. 1916.

J. A. Ingvarson.

Bilaga I.

Avskrift.

Till Cammar Collegium svar ang:de några socknars i Blekingen gjorda ansökning rörande Mörrums Laxfiske.

FRIEDRICK etc.

Utur edre underdånige skrifvelse dat. d. 27 martij hafve vi inhämtat det I till följe af vår nådige befallning under d. 10 martij nästl. år till öfvervägande förehaft allmogens i Blekingen samt Mörrum, Jämsjö och Åsarums socknar gjorde ansökning om Kungsådrans öppnande i västra Strömmen eller Mörrumsån varigenom de uti Laxfiskets nyttjande skola hindras, hafvandes I, i afseende till anförda omständigheter funnit berörde allmoge icke hafva något skial till den påstådda öppning i Mörrumsåen, samt således ej eller kunnat till förenämnde ansökning samtycka, varom I behörigt svar till Landshöfdingen Dalman afgå låtit. Och som vi detta Edert göromål i nåder velat gilla och bifalla; Så varder Eder sådant härmed till nådigt svar lämnat.

Befallandes vi etc.

Stockholm i Rådskammaren d. 24 Julii 1750.

Avskrift.

Kungörelse.

Hos Konungens befallningshavande hava nuvarande arrendatorerna av Mörrums krono-laxfiske, f. d. vice krono-befallningsmannen J. L. Löfgren samt hemmansägarna Pehr Johnsson, Lars Mattsson, Ola Jeppsson, Pehr Mattsson och Truls Jönsson, besvärat sig över det intrång uti krono-laxfiskets rättigheter som av obehöriga personer oförsynt skall utövas dels medelst laxegarns, krokars och länkars utkastande i öppna havet, inom den för krono-laxfisket av ålder bestämda gränslinje emellan Listers huvud och Sternö udde till utloppet av Mörrums ström, dels ock medelst ljusterfiske uti själva strömmen, varigenom laxungarna uppfångas; i anseende vartill arrendatorerna anhållit att de, flere tid efter annan emot slikt olagligt fiskande utfärdade förbud, måtte till deras kraft och verkan, upplivas och förnyas samt högre vitesansvar jämte fiskesredskapens, båtars och fiskens förlust för förbrytarna bestämmas; och som Konungens befallningshavande härvid inhämtat, huruledes tid efter annan följande författningar i ovanberörda avseende blivit utfärdade, nämligen Konungens befallningshavandes kungörelse den 3 maj 1745, varigenom ett vite av 20 d:r samt jämte fiskens och fiskestygens förlust blivit stadgat emot fiskande med revar och laxkrokar, eller vilka andra fiskestyg som helst ifrån Hanö till Mörrums ströms utlopp, varigenom fisken uti dess fria och obehindrade uppgång till krono-laxfisket kunde störas; landshövdingeämbetets kungörelse den 13 mars 1765, som vid 40 d:r silvermynts vite förbjuder upptagande i strömmen av laxungar och sådana laxar som över vintern stått stilla i strömmen, samt vid vårens början söka deras utgång åt Saltsjön; Konungens befallningshavandes kungörelse den 14 april 1766, som utsätter 50 d:r samt böter jämte båts och fiskesredskapens förlust emot laxegarns utsättande i öppna havet inom gränsen emellan Listers huvud och Sternö udde; Kungl. kammarkollegii utslag den 31 januari 1786 som med fastställande av Konungens befallningshavandes kungörelse den 11 april 1785 stadgar, att den som beträdes ifrån det så kallade Listers huvud till Sternö udde hindra laxen i sin gång fram till åmynningen vid Elleholm antingen med laxegarn eller annan redskap, skall vara förfallen till tio r:ds bot samt båt och fiskesredskap förlustig; Konungens befallningshavandes kungörelse den 8 februari 1796, som bestämmer 10 r:ds vite för olovligt laxfiskande inom krono-laxfiskets gränser, samt laxlänkars och krokars begagnande utanför utloppet vid Elleholm till gränsen emellan Listers huvud och Sternö udde; samt äntligen Konungens befallningshavandes kungörelser den 9 maj 1797 och den 19 juni 1801 vilka Kungl. kammarkollegium genom utslag den 15 december 1803 fastställt, varigenom laxlänkars, krokars och laxegarns nyttjande ifrån den 5 april till och med den 5 oktober varje år, vid 20 r:ds vite samt redskapens och den fångade laxens förlust, blivit ytterligare förbjudit; fördenskull och då sökandena tillika visat huruledes dessa förbud oakadt, krono-laxfiskets rättigheter likväl på varjehanda sätt genom olagligt fiskande blivit förnärmade, samt att genom försummat kungörande uti kyrkorna på flera års tid av Kungl. kammarkollegii sist återopade utslag den 15 december 1803, de förbrytare, vilka kunnat upp-

täckas och emot vilka åtal skett, icke kunnat av domstolen fällas till den uti berörda utslag stadgade vitesbot, har Konungens befallningshavande prövat skäligt härigenom stadga ett vite av trettio tre r: d 16 sk. till tveskiftes emellan Kungl. Maj:ts och kronan och angivaren, vartill jämte böter efter lag, samt fiskesredskaps och fiskens förlust eho det vara må skall anses förfallen, som utan skattlagd rättighet ifrån den 5:te mars till och med den 5:te oktober varje år i Mörrums ström, vid Elleholm, samt i skärgården och fjorden inom linjen emellan Sternö udde och Listers huvud, utsätta och begagna vad slags redskap det vara må, varigenom lax fångas kan samt Kungl. Maj:ts och kronans fiskesrättigheter i någon måtto förnärmas; ävensom ett vite av fem r: d b:co till lika fördelning, jämte ovan utsatta särskilda påföljd fastställas emot ljusterfiske och laxungarnes uppfångande i strömmen från Smålandsgränsen till Saltsjön, å vad årstid som helst. Och på det ingen okunnighet om detta förbud, varigenom de förut meddelade till vidare verkan upphört, må förebäras, skall denna kungörelse icke allenast nu genast 2:ne söndagar å rad, utan och varje år den 25 mars uti Mörrums och Elleholms, Asarums, Jemshögs, Ysane och Mjellby kyrkor uppläsas; åliggande det närmaste kronobetjante att till de förbrytelsers upptäckande och beivrande, vilka häremot kunna inträffa, lämna arrendatorerna av krono-laxfisket allt erforderligt biträde och handräckning.

Karlskrona, landskansliet den 10 april 1820.

G. AF BRINKMAN.

Bestyrkes;
I tjänsten:
Arvid Lidén.

Joh. Jac. Kleman.

Bilaga III.

Avskrift.

CARL JOHAN etc.

Vår ynnest etc.

Vi hava i nåder låtit oss föredragas edert, efter Vår befallningshavandes i Blekinge län hörande, den 2 sistlidne juli avgivna underdåniga utlåtande, i anledning av den av bönderna Andreas Eskilsson i Norje, Jöns Pehrsson i Löhrby, Per Olsson i Löhrby samt fiskaren Johannes Håkansson i Hörvik å egna samt åtskilliga andra hemmansägares, strandboars och fiskares i Listers häråd av förenämnda län vägnar, i underdånighet gjorda ansökning att som de i sin fiskerihantering blivit betydligt förnärmade genom de tid efter annan till förmån för Mörrums kronolaxfiske utfärdade prohibitiva författningar, särdeles genom det stadgande, som vore meddelat emot fiskande efter lax i öppna sjön eller havsbukten inom en bestämd linje emellan Sternö udde i Asarums och Listers huvud i Mjällby socken, det måtte alltså, efter skeende undersökning och innan förenämnda nu utarrenderade kronolaxfiske efter arrendeårens slut under nytt arrende upplåtes, en mera inskränkt och lämplig gräns för kronans rättighet till laxfiske utanför Mörrums ströms utlopp i havet antagas och fastställas, och

giva Vi Eder häruppå till svar och vederbörandes förständigande i nåder tillkänna, det Vi med denna fråga, vilken även syntes röra enskilda fiskeägares rätt icke velat Oss omedelbarligen befatta. Vi befalle etc. Stockholms slott den 23 oktober 1822.

Under Hans Kungl. Maj:ts Vår allernådigste Konungs och Herres frånvaro
Dess tillförordnade regering

FREDR. GYLLENBORG.
M. ROSENBLAD.

LARS VON ENGESTRÖM.
A. F. SKJÖLDEBRAND.
M. G. Danckwardt.

Till Kammarkollegium angående gjord ansökning om inskränkning i för-
månen för Mörrums kronolaxfiske.

Enligheten med höga originalet betygar:

Bestyrkes;
I tjänsten:
Arvid Lidén.

O. E. Wählberg,
Kopist i Kungl. Kammarkoll.

Avskrift.

Bilaga IV,

Till Kammarkollegium etc. — — — — —

Hos Oss hava riksens ständer uti skrivelse den 6 sistlidne november i underdånighet anmält, att i anledning av hos dem väckt fråga om det intrång som åtskilliga strandboar och fiskare i Listers och Bräkne härader av Blekinge län skall tillskyndas genom de, tid efter annan, till förmån för Mörrums krono laxfiske utfärdade prohibitiva författningar, riksens ständer inhämtat, huruledes, sedan en stor del hémansägare, strandboar och fiskare i Listers härad till Oss ingivit en underdånig ansökning, att som de i sin fiskehantering skola blivit betydligt förnärmade genom förberörda författningar, särdeles genom de stadganden som Vår befallningshavande i länet uti kungörelse av den 10 april 1820 med stöd av åtskilliga åberopade äldre beslut, och vid 33 rdrs 16 sk:s vite meddelat emot allt fiskande efter lax i öppna sjön eller havsbukten inom en bestämd linje emellan Sternö udde i Asarums och Listers huvud i Mjällby socken, det måtte all tid efter skeende undersökning vid nytt arrende av krono laxfisket, en mera inskränkt och lämplig gräns för kronans rättighet till laxfiske utanför Mörrums ströms utlopp i havet antagas och fastställas Vi, efter det Vår befallningshavande

och I med underdåniga utlåtanden häröver inkommit, genom nådigt brev till eder av den 23 oktober sistlidet år förklarar Oss med denna fråga, vilken även syntes röra enskilda fiskeägares rätt icke velat taga omedelbar befattning; och hava riksens ständer väl funnit detta ärende vara av sådan beskaffenhet, att någon speciel prövning därav, ehuru inskränkning blivit sökt uti förmånerna för en av kronans odisponerade lägenheter, om vilkas förvaltning riksens ständer i 77 § i regeringsformen förbehållit sig att förordna, icke borde äga rum, men då den frihet, som genom 1, 6 och 10 § av allmänna stadgan och ordningen för rikets havs-, skär-, ström- och insjöfiskeriet av den 14 november 1766 blivit medgiven att fritt av var och en utövas i öppna havet samt av strandägare i skärgårdar syntes vara förnärlig genom det, till förmån för Mörrums krono laxfiske gällande förbud emot fiskande efter lax i skärgården och öppna sjön på flera mils sträckning från Mörrums ströms utlopp i havet; så och enär, på sätt Vår befallningshavande och I uti edre till oss i ämnet avgivne yttrande anfört, det icke kunnat uppgivas, om och genom vad laglig åtgärd kronans ifrågavarande fiskerättighet till hinder för enskilda blivit i så betydlig mån utsträckt, hava riksens ständer ansett sig böra hos oss uti underdånighet anhålla, det oss täcktes, till utrönande huruvida Mörrums krono laxfiske lagligen må äga rätt, att utestänga ortens innevånare från idkande av fiske inom linjen emellan Sternö udde och Listers huvud, förordna behörig undersökning, att, i vederbörande kronofullmäktigs samt deras närvaro, vilka kunna komma ifråga, att en slik fiskerätt begagna, vid häradsrätten i orten på de sistnämndas bekostnad företagas, därvid, i händelse frågan skulle befinnas röra övriga ägare av skattlagda laxfiskeriet i Mörrumså, tillfälle kunde dem beredas, att i laglig ordning hörda bliva.

Vid överbägande av vad riksens ständer sålunda i underdånighet framställt, i sammanhang varmed Vi även i nåder låtit Oss föredragas en av åtskillige skattehemmansägare i Mörrums och Hästaröds byar hos Oss gjord underdånig ansökning att någon rubbning eller intrång uti de av ålder stadgade gränserna och sättet för laxfiskehanteringen vid Mörrums laxfiske icke måtte äga rum, samt desse hemmansägare bibehållas vid den, enligt författningarne, deras skattehemman tillagda rätt, till laxfiskes idkande, varför de redan vid 1671 års jordrevning skola blivit till jordeboksränta och båtsmansrustning skattlagda, have Vi ansett en undersökning vid domstol i denna fråga, där även bibehållandet av de enskildes utövade laxfiskerättigheter i förening med kronans sålunda yrkas, vara utan ändamål, så länge dessa fiskerättigheter efter därom vederbörande emellan uppstådd tvist och dess lagliga utförande icke därjämte bliva underkastade domstolens prövning; och då i allt fall kostnaden för en sådan undersökning icke kan enskilde, som densamma icke begärt, åläggas, samt riksens ständer icke i övrigt medgivit oss att å kronans sida till enskildas förmån inskränka den rätt till laxfiskes utövande kronan därvid funnits tillkomma, hava Vi icke funnit lämpligt riksens ständers ifrågavarande anhållan bifalla, utan i likhet med vad Vi under den 23 oktober sistlidne år i detta ämne redan förklarar, i nåder ansett att vederbörande, som på ett eller annat sätt finna sig förnärlig genom ifrågavarande utövade laxfiskerättigheter, å ort och ställe som vederbör, ägde göra det påstående, vartill de kunna finna sig

befogade. Vilket Vi eder till nödig kännedom och vederbörandes förständigande meddela velat.

Och Vi befalle eder etc.

Stockholms slott den 16 december 1823.

CARL JOHAN.

M. G. Danckwardt.

Avskrift.

Bilaga V.

Till Kungl. lantbruksstyrelsen.

Efter tagen del av från Kungl. lantbruksstyrelsen hit insänd och här samtidigt återsänd redogörelse för af fiskesintendent dr O. Nordkvist här verkställd undersökning angående upphävandet av det stora för laxfiske fridlysta området inom Listershuvud—Sternö udde, anser sig Listers härads fiskeriförening berättigad protestera mot nämnda redogörelse, med nedanstående.

Dr Nordkvists påstående, att laxfisket med drivgarn inverkar menligt på laxtillgången i Mörrums ån äro endast gissningar, icke exakta uppgifter, ty erfarna fiskare hava funnit att en stor del lax som besöker Hanöbukten och Pukaviksfjorden icke uppgår i Mörrums ån utan uppehålle sig inom det förbjudna området till slutet av augusti och början av september, då den åter söker öppna havet; att dessa laxar icke besökt Mörrums å, än mindre färsksjöarna, är konstaterat därigenom, att färgen på densamma är som på den, som kommer i mars och april. Hade den varit i insjöarna, så hade färgen å denna varit nästan svart och individen mager. Även är det tvivel underkastat, ja man kan nästan påstå att det är osannolikt, att mera lax skulle gå upp i Mörrums ån, om laxfisket icke bedreves i Pukaviksfjorden och Hanöbukten.

F. d. arrendatorerna av det så kallade kronofisket påstå själva, att den mesta laxen fås i ån vid och efter midsommartiden, då den följer bottnen i havet och då nå vi honom icke med våra brukliga redskap, allra minst då vi vid den tiden börja idka fisket efter sill och annat som bättre lönar vår möda. Härav torde tydligen framgå att av den lax som inkommer i Hanöbukten och Pukaviksfjorden äro endast få individer som fortsätta sin färd genom Mörrums ån, utan stannar i bukten tills den åter begiver sig till öppna sjön (havet). Alltså måste det väl icke vara någon förlust för kronan, om fiskarebefolkningen finge fiska den lax den kunde inom tiden mars—maj, innan den sökte öppna havet, allra mest då nuvarande förbud berövar mången möjligheten försörja sig och familj.

Även finna vi det underligt, att dr Nordkvist i sin redogörelse berör endast laxfångsten i ån, i stället för våra existensmöjligheter; som fattige, laglydiga medborgare torde vi dock ha rätt att fordra mera hänsyn av staten än berörda förbudet tillåter. Dr Nordkvist nämner endast Hörvik, Hörvik med sina 25 däcksbåtar; inom det förbjudna området, Krokås och Djupekås inberäknat, finnes

10—12 mera, utom mellan 70—75 mindre båtar som äro hänvisade att söka sitt bröd med laxfiske, eller med andra ord närmare 200 fiskarefamiljer äro beroende av vad laxfisket kan inbringa, och för alla med mindre båtar är det både riskabelt och trångt att få plats utanom den så kallade laxlinjen, där även andra fiskare från Listers och Bräkne härad idka laxfiske. Man må väl även kunna undra på, om kronan kan vara mera betjänad med högst ett eller annat tusen kronor mera eller mindre i inkomst av det så kallade kronofisket i Mörrums ström och låta hundratals familjer i följd av sådana inflytanden bringas att lida nöd.

Dr Nordkvist påpekar faran av att utländska fiskare skulle begagna sig av att fiska i Pukaviksfjorden, om den så kallade laxlinjen borttages; detta tycks vara en alldeles omotiverad tanke, då vår trakt är känd för en trång och fattig krok och att mest Blekingsfiskare få söka sitt uppehälle vid främmande kust; vi fiskare här frukta alls icke för en sådan påhälsning.

Dr Nordkvist tycks även frukta för laxens utrotande, om detta fiske bleve fritt inom Hanöbukten. Tvärtom. Men ett verkligt faktum i denna fisksorts tillvaratagande vore att i rätt betydlig grad inskränka fiskestiden och rättigheten i Mörrums ström, ty just där fångas den mesta laxen och bedrives ett verkligt utrotningskrig. Få äro de laxar som hinna förbi Mörrumsströms fiskställen upp till färsksjöarna. Innan de hinna fram att lägga sin rom på naturlig väg äro de fångade av dels kronofiskets arrendatorer eller strandägarna i ån, där det ej beror på lyckan eller slumpen att få en lax, som för drivgarnsfiskarna, som ej kunna veta var en eller flera kunna gå fram och vi därför på många (till och med 14 nätter) ej lyckas få något för vår möda, så tillgången torde därför ej väsentligt minskas.

Om Kungl Maj:t och Kronan av princip ej vill eller kan helt och hållet borttaga den så kallade linjen, så vore det ju en god hjälp för härvarande fiskarebefolkning, om vi finge rätt att åtminstone få fiska fritt inom nu förbjudna området till ungefär 15—20 juni, varefter i varje fall, då varmare årstid inträffar och laxen mera följer botten och fisket efter samma tid ej alls lönar sig, vi för övrigt ägna oss åt sillfiske, och vore vi av hjärtat tacksamma.

En ändring i nuvarande förhållanden kan av lätt förstådda skäl vara av nöden, då vi på en del år bara ur Mjellby församling förlorat närmare 30 man av våra käckaste fiskare under utövande av laxfiske vid främmande kust, där vi betraktas som illa sedda snyltgäster, blott därför att fisket omöjliggöres för oss hemma.

Å Listers härad's fiskeriförenings vägnar:

E. Wöckel.

Avskrift.

Bilaga VI.

Till Konungens befallningshavande i Blekinge län.

Undertecknad får härmed vördsamt avge infortrat yttrande rörande fiskrättsägaren Nils Nilssons m. fl. i Hörvik anhållan om upphävande av förbudet

mot laxfiske innanför linjen Sternö udde — Listers huvud eller åtminstone medgivande av fritt fiske innanför nämnda linje årligen intill den 15 eller 20 juni.

För utredning av frågan har jag dels berest Hanöbukten och Pukaviken den 21 augusti för studier av vattenområdet i fråga, dels hållit möte med fiskerättsägare i Hörvik den 22 augusti, och bifogas protokoll från detta sammanträde. Av detta framgår, att det utan tvivel vållar fiskarne stort avbräck och mången gång svårighet att ej få åtminstone idka drivgarnsfiske på området i fråga. Speciellt framhölls vid mötet svårigheten att vid viss strömsättning kunna förhindra en drivning in över fredningsgränsen. Då härtill kommer att laxförekomsten å det fridlysta området naturligtvis är riklig, är ju ej underligt, att kustbefolkningen önskar bestämmelserna om fredning upphävida.

Då å andra sidan största delen av den lax, som om våren och försommaren finnes i Hanöbukten, givetvis går upp i Mörrumsån, där den av fiskerättsägarna i denna kan fångas, är ju lika naturligt, att dessa skola önska fredningsgränsen bibehållen. Vad som eventuellt skulle komma att fångas i Hanöbukten, skulle i de flesta fall bli en direkt minskning i fångsten i Mörrumsån.

Ur fiskerisynpunkt är, om överhuvud ett skydd för laxfisket är av nöden, givetvis det mest rationella att skydda fisken i älvarna på lekplatserna och i största möjliga mån frigiva fisket i öppna sjön, ty å ena sidan blir fisket i öppna sjön aldrig ett tvångsfiske i så hög grad som fisket i älvarna, och å andra sidan fångas på sistnämnda ställe nästan uteslutande lax, som under året skulle fortplanta sig, under det att i sjön utan tvivel en god del av fångsten utgöres av icke leklax. Härtill kommer, att avkastningen av fisket i sjön kommer en större befolkning till godo, som uteslutande är hänvisat till fisket som näringsfång, under det att fisket i älvarna vanligen endast utgör en biinkomst för personer med andra inkomstkällor som de huvudsakliga.

Emellertid kan jag trots detta ej tillstyrka bifall till den gjorda anhållan, dels därför att, som jag framhållit, ett upphävande av fredningslinjen helt visst skulle innebära en minskning av fisket i Mörrumsån, och då nämnda linje utan tvivel tillkommit och av ålder varit till ett skydd för kronans och skatte- lagda laxfisken i denna, bör givetvis detta förhållande respekteras, såvida ej vederlag i en eller annan form kan lämnas till dem, som skulle lida men av fredningslinjens upphävande, dels därför att jag, då laxfisket i Mörrums å visat en nedgående tendens, ej kan tillstyrka en ytterligare beskattning av laxbeståndet utanför, såvida ej eu inskränkning i ålfisket samtidigt kan ske.

Remisshandlingarna återgå.

Lund den 20 oktober 1915.

Gust. Swenander.

Bestyrkes;
I tjänsten:
Arvid Lidén.

Avskrift.

Bilaga VII.

Till Kungl. Maj:ts befallningshavande, Karlskrona.

Sedan det visat sig, att de handlingar, som innehålla berättelser om de åtgärder, som i havet och särskilt vid och i närheten av Mörrums ås utlopp vidtagits till skydd för och i övrigt befrämjande av laxfisket i allmänhet icke för närvarande åtminstone stå att finna, äro vi hänvisade till att med ledning av de muntliga meddelanden vi av sakkunniga fått och den erfarenhet vi under idkande av och tillsyn över laxfiske vunnit samt de iakttagelser vi i övrigt gjort, avgiva det begärda yttrandet i det ärende, som innehålles i Eder Kungl. Maj:ts befallningshavandes resolution av den 29 maj 1914, som härjämte återsändes.

Den första åtgärd, som vidtagits till skydd för och befrämjande av laxfisket, synes hava varit, att från fiske efter lax fridlysa ett visst område utanför utloppet av Mörrums å; det begränsades av en linje Tärnö—Hanö—Listerlandet, innanför vilken redskap för fångst av lax icke finge användas annorstädes än på de för laxfiske lagligen bestämda platserna utmed Elleholms och Mörrums stränder.

Obehövligheten av så stort fridlyst område föranledde minskning av dess omfång och flyttandet av den s. k. fridlysningslinjen till en linje mellan Listers huvud och Sternö udde. Härigenom vanns visserligen lättnad i övervakandet av det fridlysta området, men tvister mellan fiskare och bevakningsmanskap på linjen visade hän på behövligheten av ett tydligare utmärkande av fridlysningslinjen. På därom gjord framställning anslogs år 1895 medel till bekostande av en fyr, för vilken plats på Listers huvud av vederbörande myndigheter bestämdes. Fyren hålles tänd 15 mars—15 juni, den för laxfiske viktigaste tiden, och utmärker tydligt fridlysningslinjen.

Det är uppenbart, att alla för fridlysning vidtagna åtgärder haft till bärande grund övertygelsen om, att de varit av behovet påkallade till skydd icke blott för de i Mörrums å kronan och enskilda tillhöriga skattlagda laxfisken, utan även för att medverka till laxfiskets bestånd och förbättring såväl i havet som i ån.

Var den först vidtagna fridlysningsåtgärden motiverad på en tid, då fiske efter lax i havet var obetydligt, så är fridlysningsåtgärd nu mycket mer av behovet påkallad, vilket lätt torde inses, när man vet, att t. ex. på 1860-talet blott ett fåtal båtar gingo på fiske efter lax, men under de därpå följande årtiondena ständigt ökats. Vi äro fast övertygade om, att ett upplåtande till allmänt fiske av det nu fridlysta området i Pukaviksbukten skulle för laxfisket bliva till stor skada och verka försämrande på detsamma över huvud taget samt därjämte hava stora vådor med sig genom att till Pukaviksbukten locka från när och fjärran både yrkesfiskare och sådana, som tillfälligtvis slog sig på fiske, lockade av chancer till en god fångst, så att Pukaviksbukten bleve en tummelplats för dem, som utan tanke på framtiden söka en vinst för stunden.

Sökandena tyckas tro, att de ensamma skola åtnjuta förmånen av fritt fiske i Pukaviksbukten och förbise alldeles fridlysningens betydelse för havsfisket. Det är dessutom icke blott i havet fridlysning förekommer. I Mörrums å förekommer den i form av inskränkning av tiden för laxfiskets bedrivande.

Sökandenas uttalade mening om den väg de laxar, som inkomma i Hanöbukten, taga och om tiden för fångst av den »mesta laxen», röja stor okunnighet om laxfisket i ån samt blindhet för de verkligt skadliga följder, som en frigivning av laxfisket inom det fridlysta området skulle komma att medföra.

Att förhindra laxens »utrotning» genom att »förbjuda allt fiske i Mörrums å», vore ett säkert medel, att icke blott vidmakthålla utan också öka laxstammen, men alltför dyrt, ty det förutsätter inköp av samtliga laxfisken i Mörrums å. När *det* icke låter sig göra, återstår icke annat än att fortsätta på den inslagna vägen, att nämligen med hjälp av fridlysning bereda möjlighet för god tillgång på avelslax för de två laxodlingsanstalter, som nu finnas utmed Mörrums å, av vilka den ena rymmer omkring 800,000, den andra omkring 2,000,000 laxyngel.

Ett bifall till sökandenas framställning om borttagande av fridlysningslinjen skulle möjligen under några år bereda ökad inkomst åt dem, som lyckades oskadda bedriva fiske i Pukaviksbukten, men ännu säkrare efter en femårsperiod minskad och ständigt avtagande tillgång på lax.

På grund av vad vi sålunda anfört, bedja vi få yrka att sökandenas framställning måtte avslås.

Karlshamn, Mörrum och Elleholm d. 7 april 1915.

Ola Sonesson.

Anders Pehrson.

J. A. von Bergen.

Bestyrkes;
I tjänsten:
Arvid Lidén.